

Tokos Bianka

KUTATOM ÉN AZT...

Kollár Árpád: *Milyen madár.* Csimota Könyvkiadó, Budapest, 2014.

Kollár Árpád *Milyen madár* című kötete nagy népszerűségnek örvend – mindez a kritikai visszhangból is leszűrhető. A megjelenést követően ilyen rövid időtartamon belül kevés gyerekkötet büszkélkedhet ilyen mértékű visszajelzéssel.

Az eddigi kritikák főleg a gyerekirodalmon való túlnövését emelik ki, a szokatlan és bátor témaválasztást, s azt a verseket jellemző retorikát, amely feltárja a kötetben felvonultatott problémákat és az ezeket a problémákat érintő dialóguskezdeményezést. Progresszivitás, tabudöntögetés, mitizáció, gondolatrítmus, fokozás, halmozás, hiány – ezen fogalmak köré szerveződnek az eddigi visszajelzések, s ezek is éppen azt jelzik, hogy milyen sok oldalról megközelíthető a kötet.

Az eddig felsorakoztatott fogalomsor még kiegészíthető sok mindennel, de ami először az eszembe jut, az a kötet eredetisége. Már a címlap is elárulja, hogy nem szokványos gyerekkötettel állunk szemben. Egyedi tipográfia alkalmazásával válik kitüntetetté a mű. Az álom „nyelve” jut eszembe, ha közelebből megnézem a címlapon lévő nyulat, aki fülétől az álláig ugyanakkora, mint a nyakától a lábáig. Nem lehet véletlen ez a hatalmas méretű fej, amely előre jelzi, hogy a kötet ismerve a gondolkodásfolyamat fontosságának hangsúlyozása lesz, amelyhez nyilvánvalóan a fej lesz az eszköz – egy mindenre nyitott gyermek feje. Fontos lesz a közösség szerepe a kötetben, ezt jelzi az is, hogy ez a nyuszi nincs egyedül, legfőbb társasága a madarak, akikkel együtt indul el az útra bicikkel, s ez az út a párbeszéd és a gondolkodás útja lesz (de azért ott lapul a zsebben a csúzli is!).

Ezenkívül sokat elárul még az első illusztráció, amellyel szembetalálja magát az olvasó. A szembetűnő kör formájú dolgok ismét csak előre jeleznek valamit: a labda, a bicikli kereke, a nyuszi szeme körüli karika, sőt a szerző neve is körbe van foglalva: az élet teljességére, valamint a körforgásra való igény mutatkozik így meg már az elején, ezt tematizálják a versek, s ez a körkörösség többször visszaköszön az illusztrációkban is. Érdekes és működőképes ez a képi retorika. Feltűnően jelentkezik ez például az első oldalakon, balra találjuk a sűrű, sötét erdőt, jobbra pedig az életfát, amely meg van világítva.

A kötet ciklusokra bomlik, amelyeknek címe egy-egy versből kiragadott sor lesz. Az első ciklus (*soha nem is volt*) rögtön sok dologra rákérdez: az évszakok váltakozására, a gyermeki vágy „bejelentésére”, a „szeretem-nemszeretem” ellentétére, a gyermek folyamatos ismétlőkényszerére; ily módon képessé válik a dolgok elkülönítésére, a felismerésre (*dolgok, amiket nem tudok*), az időhöz való viszony kialakítására. A legfontosabb kérdés is előtérbe kerül: „belőlem mi lesz?”. Már itt, az első részben bejelenti a kötet a rákérdezés fontosságát.

A második ciklusban (*amikor hangosan olvassák csak nekem*) megmarad az első részben bejelentett igény az *énre* való rákérdezésre, s ez csak bővül majd: a *másik* ember vagy tárgy észrevételével. Az állatgondozó vagy az apa szerepe is megjelenik, s az eltérő álláspontok is. Mi van akkor,

ha valaki valamit nem úgy gondol, ahogy én? S ily módon jelenik meg a csizma iránti részvét, aki fázik, s ugyanakkor a csiga iránti ítéletalkotás: „szerintem a csiga egy értelmetlen állat”. A gyermek rájön, hogy ő sem hibátlan, mert folyamatosan beszél. A már felsorakoztatott kérdéseknek a „megválaszolása” olyan verseken keresztül történik, amelyekben fontossá válik a ritmus és a hangzás. Így keressük az ént („Kutatom én azt, akivé váltam”), s aztán így jutunk el hozzá („Szerintem ez vagyok én”).

Az utolsó ciklus (*anya fátyol, anya márvány*) sikerült a legmerészebbre. Anya és apa elvesztése imádságba torkollik, s megsérül a természet is: ma még zöld az erdő, de holnapra már nem lesz. Az utolsó vers nagyon intenzívre sikeredett, s talán legkevésbé egy ötéves számára: a *balladám* cím egyrészt a műfaj által képviselt rejtélyre helyezné a hangsúlyt – gondolnánk – ám pont ellenkezőleg, nyíltra és őszintére sikeredik, s az utolsó sorban tetőzik ez az őszinteség: „hogyan élek, sose bántam, csak sajnáltam néha” – még egy felnőttnek is emésztenie kell, nemhogy egy gyereknek.

Ebből is látszik, hogy nem mindennapi a kötet, nem akar titkolózni, s pont emiatt a „töménysége” miatt kell apró adagokban eljuttatni a gyerekekhez, s így válhat aztán tartós élménnyé. A kötet legnagyobb erénye, hogy megtanítja a befogadót gondolkodni – felnőttet és gyereket egyaránt. Öt éves kortól ajánlja magát olvasásra a mű, természetesen felső határ nincs, s biztosra veszem, hogy még a gyermek tizennyolc éves korára is marad felfejtlenivaló belőle, s meg fogja köszönni, hogy annak idején a kezébe kerülhetett.